

10

4817/76

VOOR DE
LECTUUR

13

**EENIGE RESULTATEN
VAN DEN ARBEID
IN HET JAAR 1928**

DISPERPUSIP JATIM

ANTOR, GUBERNUR
JAWA TIMUR

5
N
8

9

VOLKSLECTUUR - WELTEVREDEN

3723
MILIK PERPUKKAAN
KANTOR GUBERNUR KDH.
TK. I JAWA - TIMUR

KANTOOR VOOR DE VOLKSLECTUUR

EENIGE RESULTATEN

— VAN DEN —

ARBEID IN HET JAAR

1928

PERPUKKAAN KANTOR GUBERNUR K.D.H. "K. I JAWA" TIMUR	
Ditukukan :	17-1-76
No. Pendaft :	4817/76
Notasi :	015/Kan/1928 ✓

VOLKSLECTUUR — WELTEVREDEN

PROEVE VAN ILLUSTRATIE

G.G. Fock draagt het bewind over aan G.G. de Graeff. (Uit: Pekerdjaan Déwan Ra'jat sepoeleoh tahoen)

ORGANISATIE EN PERSONEEL

Organisatie

Na de hergroepeerings van het redactiepersoneel, welke tijdens het vorige jaar had plaats gehad, bleek het wenschelijk de officieel vastgelegde organisatie eenigszins te herzien. Ook voor het persbureau werd daarbij een nieuw schema van organisatie opgesteld, dat echter nog niet in de praktijk kon voorgevoerd worden. De nieuwe toestand, welke voor het eerst tot uitdrukking kwam in de aanvullingsbegroting 1928, kan blijken uit het hieronder volgende overzicht van de formatie.

Personeel

De heer G. J. P. Vernet, die in December 1927 op zijn verzoek eervol ontheven was van zijn tewerkstelling bij het Kantoor, kwam in November 1928 terug om tijdens het verlof van den Administrateur J. F. Vos een deel van diens werkzaamheden waar te nemen.

De bij het Kantoor gedetacheerde ambtenaar voor de beoefening der Indische talen Dr. G. W. J. Drewes werd in den loop van dit jaar eers ter beschikking van den Hoofdamtenaar gesteld en vervolgens benoemd tot hoofd van de taaltechnische afdeling.

Een tweede taalambtenaar, Dr. P. Voorhoeve, is sedert het begin van dit jaar bij het Kantoor werkzaam.

Tegen het eind van 1928 werd M. Atmawinata, te voren onderwijzer aan de H. I. S. van Pasoendan te Tasikmalaja, ter beschikking gesteld en belast met de voorbereiding der uitgave van een Soendaneesch weekblad. Mede in verband hiermee, en wegens het overlijden van den hoofdredacteur Toeb. Djajadilaga werd de Soedaneesche redactie verder uitgebreid met de ambtenaren t. b. R. Satjadibrata, te voren onderwijzer aan de Normalschool te Poerwakarta, en R. Memed Sastrahadiprawira, te voren Ass. Wedana t. b. van den Regent van Bandoeng.

DE FORMATIE WAS NA DE REORGANISATIE
VAN HET KANTOOR a. v.:

Hoofdamtenaar: T. J. Lekkerkerker.

TAALTECHNISCHE AFDEELING

Hoofd: Dr. G. W. J. Drewes.

Taalambt. t. b.: Dr. P. Voorhoeve.

Taalkundige (ongegradueerd): B. Th. Broedigeest (m.v.)

Redacties

a. Maleisch:

Adj. taalkundige, hoofd der redactie: Kasoema glr. St. Pamoentjak.

Hoofdredacteurs: Boestami glr. Soetan Perang; Mochamad Noer glr. Soetan Iskandar. *Redacteur*: Aman glr. Dt. Madjo Indo.

b. Javaansch:

Adj. taalkundige, hoofd der redactie: M. Soejoed Martosoehardjo.

Redacteurs: R. R. Wirowongso; Sardjono Resowidjojo.

c. Soendaneesch:

Hoofdredacteurs: R. Poeradiredja; Toeb. Djajadilaga († med. 1928). *Ambt. t. b.*: R. Satjadibrata; R. Memed Sastrahadiprawira;

M. Athawinata.

Tijdschriften

a. Pandji Poestaka:

Leider: R. Ahmad Wongsoséwojo (*adj. translateur 1e kl.*);

Hoofdredacteur: A. H. Wignjadisastra; *Redacteur*: R. Soedjalmo Prawirohardjo; *Ambt. t. b.*: Amaroellah glr. Soetan Mangkoeto.

b. Kadjawèn:

Leider: R. Soemantri Hardjodibroto (*Hoofdredacteur*); *Redacteur*: M. Hardjowirogo.

c. Sri Poestaka:

Hoofdredacteur: R. Ibrahim Singadilaga.

Vertaalbureau

Hoofd: P. F. Dahler.

Ambtenaren t. b.: I. L. O' Brien (tijd. wnd.); G. G. J. Christan (tijd. wnd.); A. P. Mokoginta (tijd. wnd.). *Hoofdedacteuren:* R. Tjokrodibroto; M. Emod Natasoekarja; R. Koernia Winangoen. *Redacteur:* Taib glr. Datoek Radjo Hangat.

ADMINISTRATIEVE AFDEELING

Hoofd: J. F. Vos.

Administratie

Boekhouder 1e klasse: H. Berger; *Boekhouder:* Th. Steenberg; *Adjunct-boekhouder:* R. Abdoel Halim (tijd. wnd.); *Commies-kashouder:* J. A. Grashuis (tijd. wnd.); *Kassier:* Gouw Hie Hian; *Magazijnbeheerder:* H. L. W. Oertin; *Archivaris (archief en expeditie):* G. Edwards; *Ambtenaar voor de propaganda:* L. Vogel (tijd. wnd.); *Commiezen:* M. Abdoel Rachman; L. A. Lolang (tijd. wnd.).

Drukkerij

Hoofd: J. C. van den Brak; *Opziener:* Th. J. van Cleef.

PERSBUREAU

Hoofd: J. F. H. Later.

Ambtenaar voor persaangelegenheden 2e kl.: H. Edwards van Muyen (tijd. wnd.); *Ambtenaar t. b.:* A. C. H. van Maarseveen; *Adjunct-translators:* S. Atmans; R. M. Darjono.

BIBLIOTHEEKBEHEER

Hoofd (Hoofdcommies): Mej. A. C. J. A. A. van Eekhout (Inl. Bibl.); *1e Commies:* Mej. C. S. ten Cate (Ned. Bibl.); *Commiezen:* M. Samsi (Inl. Bibl.); R. Mohammad Sadli (Ned. Bibl.).

II

REDACTIE

a. TIJDSCHRIFTEN.

1. Pandji Poestaka.

(Jaargang VI, Maleisch, tweemaal per week)

De in de voorafgaande jaren voltrokken moderniseering van dit tijdschrift ging in dit jaar nog een stap verder door de uitgave van een speciaal nummer bij gelegenheid van het feest aan het einde van de vastenmaand. Het Lebaran-feest is zulk een belangrijke gebeurtenis in de inlandsche samenleving, dat het een bij uitstek geschikte gelegenheid scheen om, natuurlijk met volkomen bewaring van de godsdienstige neutraliteit, eens iets extra's te geven in den trant van de Kerstnummers der Europeesche bladen. Het nummer bevat o.a. verschillende artikelen over gebruiken bij de Lebaran-viering in Mekka en in den Archipel, en een toevallig feuilleton geïnspireerd op Dickens' Christmas Carol; eenige plaatbijlagen op kunstdrukpapier verhoogden de aantrekkelijkheid. De graphiek van het aantal abonné's vertoonde dit jaar een golflijn met driemaandelijksche inzinkingen, gevolg van de afschrijving van wanbetalers. Het einde van de lijn ligt echter toch nog een heel stuk hoger dan het begin.

2. Kadjawèn.

(Jaargang III, Javaansch in Jav. Karakter, tweemaal per week)

Sedert het begin van dezen jaargang verscheen de Kadjawèn niet meer één, doch tweemaal per week, terwijl de abonnementsprijs niet verhoogd werd. Dit had, zooals te verwachten was, een groote stijging van het aantal abonné's ten gevolge. De populariteit van dit blad blijkt ook uit de talrijke artikelen, door lezers ingezonden, waaronder soms zeer gewaardeerde bijdragen zijn. Het meest populair zijn echter de samenspraken van Semar,

Pétroek

Pétroek en Garèng. Door de welwillend verleende tusschenkomst van Z. H. P. A. A. Mangkoenegara VII werden van deze clowns uit de wajang teekeningen verkregen waarop ze, in overeenstemming met de door hen behandelde onderwerpen, in moderne kleeding zijn afgebeeld. Ook van de Kadjawèn verscheen een Lebarannummer.

3. Parahiangan.

In December 1928 werden twee proefnummers uitgegeven van het Soendaneesche tijdschrift, dat den naam „Parahiangan" kreeg. Uit het aantal abonné's, dat zich na de verzending dezer nummers opgaf, bleek reeds de levensvatbaarheid van dit blad.

4. Sri Poestaka.

(Jaargang X, Maleisch, 1 × p. m.)

Het aantal vrije abonné's van dit maandblad bleef weder vrijwel op dezelfde hoogte; zijn grootste verbreiding vindt het nog steeds doordat het aan alle Volksbibliotheken gezonden wordt. Het blad, dat voornamelijk populair wetenschappelijke voorlichting beoogt, bevatte dit jaar o.a. een vertaling van Prof. Snouck Hurgronjes oriënteerende artikelen in de Europeesche pers over den nieuwen toestand in Arabië; een beschouwing over den nieuwen koers in Turkije, en een over de hervormingen in het onderwijs aan de Azhar-universiteit te Cairo. Van ethnographischen aard waren o.a. een reeks artikelen over de bevolking van de Tengger, over de kamferwinning en de daarmee samenhangende gebruiken en legenden, over Minangkabausche volksspelen. Verder noemen we nog: een serie artikelen getiteld „Pengaroeh oeang", waarin in verhaalvorm de rol van het geld in de staatshuishouding wordt uiteengezet, en eenige artikelen naar aanleiding van gebeurtenissen

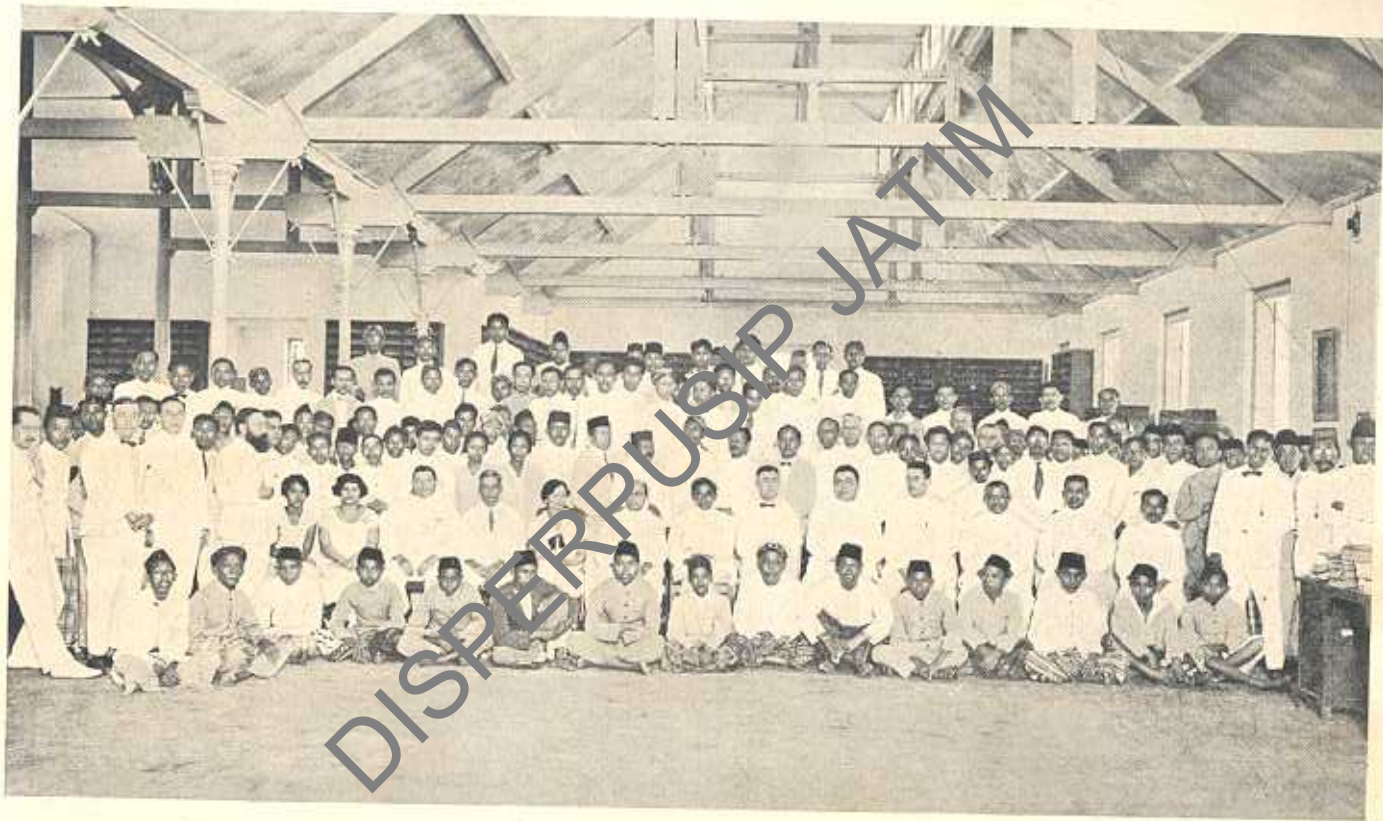
van den dag, zooals over Luchtverkeer (naar aanleiding van de Holland-Indië vluchten), over de geschiedenis van het Kon. Bata-viaasch Genootschap (bij gelegenheid van het 150-jarig bestaan), over vulkanische verschijnselen (bij de uitbarsting van Krakatau).

b. BOEKEN

1. Maleisch

Nieuw uitgegeven werden 20 boeken (in 28 deelen):

- Serie No. 572 *Rahsia seorang Canada* (2 deeltjes), vertaling van C. Joh. Kieviet, „Het geheim van een Canadees”, door S. M. Rassat
- „ „ 783 *Emas disangka lojang*, door E. Joran (Oorspronkelijke novelle)
- „ „ 784 *Asmara Djaja*, door Adi Megoro (Oorspronkelijke novelle)
- „ „ 786 *Sja'ir Soeltan Nadir-jah*, door A. Rahman (Bewerking van een oud Maleisch verhaal in dichtmaat)
- „ „ 789 *Djeungpo Arjeh*, door H. M. Zainoe'ddin (Oorspronkelijke moderne roman)
- „ „ 766 *Sja'ir Silindoeng Delima*, door Aman (Bewerking van Asschepoester in dichtmaat)
- „ „ 791 *Perkawinan dan perkawinan anak-anak*, door Rd. Soetomo (Het huwelijk en de kinderhuwelijken)
- „ „ 795 *Orang dari Perantjis*, vertaling van Ivans, „De man uit Frankrijk”, door K. St. Pamoentjak
- „ „ 802 *Pekerdjaan Déwan Ra'jat sepoeloeh tahoen* (Tienjarige arbeid v. d. Volksraad)
- „ „ 804 *Tom Sawyer, anak Amérika* (3 deeltjes), vertaling van Mark Twain, „De lotgevallen van Tom Sawyer”, door A. Moeis
- „ „ 808 *Sesalan kawin, roesak keloearga*, door Rd. Soetomo (De gevolgen van geslachtsziekten)

Een deel van het personeel van Volkslectuur

- Serie No. 809 *Perioek dan peti hikmat*, door Aman en Ma'amoen
(Bewerking van een Minangkabausch volksverhaal, si Palalo')
- " " 811 *Salah Pilih*, (2 deeltjes) door N. St. Iskandar
(Moderne Inheemsche roman)
- " " 814 *Pa' Bohong*, bewerking van „Baron van Münchhausen", door Th. Brondgeest, vertaald door St. P. Boestami
- " " 816 *Melepaskan kongkongan*, (2 deeltjes) vertaling van E. Werner, „Verbroken boeien", door Roestam St. Palindih
- " " 817 *Beloet kena randjau*, (2 deeltjes) vertaling van *Baronesse Orczy*, „Eldorado", door A. H. Wignjadisastra
- " " 818 *Salah asoehan*, (3 deeltjes) door Abdoel Moeis
(Oorspronkelijke roman)
- " " 820 *Rahsia istana Radja Ispanjol*, vertaling van *Dumanoir et D'ennery*, „Don Cesar de Bazan", door Roestam St. Palindih
- " " 825 *Ketjèwa*, door K. St. Pamoentjak
(Bewerking naar een filmverhaal)
- " " 826 *Anjing sétan*, vertaling van *Conan Doyle*, „De hond der Baskerville's", door N. St. Iskandar

Herdrukt werden 15 boeken:

- Serie No. 467 *Doekoen beranak* (2e dr.), door L.S.A.M. van Römer
(Over baringen)
- " " 483 *Tjeritera si Kantan dan Sja'ir Poelau Belitoeng*
(5e druk) door H. St. Ibrahim
(Verhaal van een ondankbaren zoon, bewerking van een volksverhaal, gevolgd door een gedicht)
- " " 497 *'Azab sengsara seorang anak gadis* (2e druk),
door Merari Siregar
(Oorspronkelijke roman)

- Serie No. 529 *Lima tjeritera* (2e druk), door N. Idris
(Humoristische verhaaltjes)
- " " 533 *Pemandangan dalam doenia kanak-kanak* (2e druk),
door Moehd. Kasim
(Kijkjes in de kinderwereld)
- " " 537 *Sja'ir Sitti Aminah* (4e druk), door O. St. Sahboedin
(Een dichtertelijke vertelling over een schiet-
ongeluk, historisch)
- " " 598 *Tjeritera si Joenoes* (3e dr.), door M. Pamasoeganda
(Een tendenz-verhaaltje tegen schabellen en
verkwisting)
- " " 727 *Dari hal kelapa* (2e druk), van H. C. Bongers,
vertaald door K. St. Pamoenjak
(Klappercultuur)
- " " 731 *Koentoem Delima* (2e druk), door St. Kabidoen
en Said
(Sprookjes)
- " " 736 *Tjinta jang membawa maoet* (2e druk), door Abd.
Ager en N. Iskandar
(Oorspronkelijke roman)
- " " 753 *Kerah dalam gelombang pertjintaan* (2e druk),
door Kedjora
(Oorspronkelijke roman)
- " " 762 *Sja'ir si Boedjang Djaoeh* (2e druk), door Kadiroen
(Bewerking van een Painansche legende in
dichtmaat)
- " " 763 *Sawitri* (2e druk), door M. G. Emeis en A. Karim
(Bewerking van de Sanskritsproke van dien naam)
- " " 3 D. V. G. *Pemeliharaan kanak-kanak jang menjoe-
soe* (2e druk), door Dr. F. W. van Haeften
(Zuigeling-verzorging).
- " " 12 D. V. G. *Pemimpin bagi mengadjar anak-anak di
sekolah dalam hal mengoeroes baji* (4e
druk), door Dr. H. Heinemann
(Handleiding voor het onderricht op
school in 't verzorgen van zuigelingen).

Als feuilleton in de *Pandji Poestaka*, *Sri Poestaka* en *Volks-almanak* werden geplaatst: ¹⁾

Siti Zohra en andere verhalen, uit het *Tuti-Nameh* bewerkt door B. Th. Brondgeest en vertaald door St. P. Boestami (gedeeltelijk in 't vorige jaar geplaatst).

Anak poengoet, door Chalidin bin Aboe Bakar vertaald uit *John Strange Winter*, A. Waif.

Pertemoean jang malang, door A. Rahman (Oorspronkelijk in Deli spelend verhaal in *Sjair-vor*).

Melawan kaisar, door E. Natasoekarja vertaald uit *Felix Dahn*, De Vier Haimonskinderen.

Goedang Intan Nabi Soeléman door M. St. Iskandar vertaald uit *H. Rider Haggard*, De Diamantmijnen van Koning Salomo.

Permata Sedjati, door R. Natasoekarja (Oorspronkelijke in de Soendalanden spelende novelle).

De *Almanak Tani*, 1928-1929, geredigeerd en vertaald door het Departement van Landbouw, werd door de Maleische redactie voor den druk bezorgd.

2. Javaansch

Nieuw uitgegeven werden 8 boeken (in 10 deelen):

a. In Javaansch karakter:

Serie No. 780 *Ichtiar ngoepados pasoegihan*, door M. Prawira-soemardja.

(Een verhaal over verschillende pogingen, die men doet om rijk te worden en gelukkig te kunnen leven)

¹⁾ Feuilletons die reeds in boekvorm werden uitgegeven zijn hieronder niet opgesomd.

Serie No. 781 *Katrangan Tjandra-Sangkala*, door R. Brata-késawa.

(Verklaring van in jaartallen gebruikelijke cijfer-woorden)

" " 801 *Saloka akalijan paribasan I*, door C. F. Winter
(Herdruk van de eerste helft van het tweede deel der „Javaansche Zamenspraken“, met inleiding en register).

b. In Latijnsch karakter:

" " 782 *Saking papa doemoegi meely*, deel I en II, door Mw. Asmawinangoen.
(Verhaal over een ongelukkigen stiefzoon, die zich eindelijk toch tot een behoorlijke positie heeft kunnen opwerken)

" " 788 *Gawaning wawatekan* deel I en II, door Koesoemadigda.
(Verhaal om ondernemingsgeest op te wekken en om de treurige gevolgen te doen zien van verzucht gepaard met bandeloosheid)

" " 803 *Wisaning agesang*, door Soeradi Wirjaharsana.
(Verhaal over het treurig einde van teleurgestelde liefde en huwelijksontrouw)

" " 805 *Kantja anjar*, door M. Soeratman Sastradihardja.
(Verhaal over kinderavonturen)

" " 810 *Katresnan donja akérat*, door K. M. Sasrasoemarta.
(Bewerking van het Chineesche verhaal over de liefdestrouw van Sam Pek en Eng Tai. Geïll.).

Als feuilleton in de *Kadjawèn* en de *Volksalmanak* werden geplaatst:
Soesoepé agemipoen radja-poetri ing Séba, door
 de red. Kadjawèn vertaald uit *H. Rider Haggard*,
 De ring van de Koningin van Scheba.

Serat tjariosipoen Dèwi Aisah ing nagari Mesir
 door S. Darmawisastra (Verjavaansching van
 het sprookje „Die Kluge Bauerntochter”).

Garèng

Semar

Serat Kembangdjaja door Md. Dohiri (Verhaal uit
 de geschiedenis van Pati).

Serat Djakapitoetoer door M. Prawirasoemardja
 (Avontuurlijk verhaal)

Paningul, door red. Kadjawèn vertaald uit *Rabin-
 dranath Tagore*, Het Gezicht.

Radèn Abipraja, door Ki Padmasoesastra (Roman-
 tisch verhaal)

Serat Anglingdarma, herdruk van het in Ver-
 handelingen Bat. Genootschap deel 25 uitge-
 geven werk (eerste gedeelte).

3. Soendaneesch

Nieuw uitgegeven werden 9 boeken (in 14 deelen):

Serie No. 689a *Tjarita Aboenawas II*, door Ach. Sjan. Tanoe-wirëdja.

(In de Soendalanden bekende verhalen over den Arab. dichter Abu Nuwas, hier een Uilenspiegelfiguur)

" 785 *Tjarita Nji Soehaesih*, door S. H. Kartapradja
(Oorspronkelijk modern romantisch verhaal)

" 787 *Wawatjan nimoe loeang tina boerang*, door O. Djoena.
(Door schade en schande wordt men wijs. Romantisch verhaal)

" 790 *Wawatjan pareumeun ober I en II*, door M. K. Hardjakoesoema.
(De lotgevallen van een weeskind)

" 796 *Kidoeng Soenda I en II*, door Toeb. Djajadilaga
bewerkt naar de vertaling van C. C. Berg (in de Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned. Indië uitgegeven door het Kon. Inst. Den Haag, deel 83), met een historische toelichting.

" 806 *Graaf de Monte Christo I t/m III*, vertaling van *Alexandre Dumas*, door R. Satjadibrata. Geïllustreerd.

" 812 *Tjangkoerileung djeung Tjaladi*, door J. Widasih.
(Verhaal gedeeltelijk in den trant van Bunyans Christenreize)

" 819 *Dewi Sawitri*, Episode uit het Sanskrit Mahabharata, naar de Ned. vertaling van Prof. Vogel bewerkt door R. Memed Sastrahadiprawira.

" 827 *Mantri djero I en II* door R. Memed Sastrahadiprawira.
(Oorspr. historische roman)

Herdrukt werden 2 boeken:

Serie No. 89 *Wawatjan Raden Pandji Kěrneng Pati* (Pandji-verhaal)

„ 689 *Tjarita Aboenawas I*, door Ach. Sjan. Tanoewirėdja.

Als feuilleton in de *Volksalmanak* werd geplaatst het eerste gedeelte van een vertaling in tembang van de *Babad Tjirebon*.

DISPERPUSIP JATIM

III

VERTAALBUREAU

1. Maleisch

Nieuw uitgegeven werden:

- Serie No. 775 *Dari hal memelihara toemboeh toemboehan dan boenga-boengan*, vertaling van P. Dakkus, „Handleiding voor de teelt van planten en bloemen in Ned.-Indië.”
- ” 792 *Volksalmanak Melajoe 1929.*
- ” 830 *Perboeatan jang loeh dihoekoem menoeroet Verordening ‘oemboeh’* (volgens aantekeningen van H. van Huls).

Herdruckt:

- Serie No. 773 *Alasan dan taksoed atoeran tentang perkoempoelan koperasi Boemipoetera* (Ned.-Mal.) (vertaling van Prof. Dr. J. H. Boeke „Stelsel en inhoud van de Regeling Inl. Coöperatieve vereenigingen”), 2de druk.
- ” 488 *Kitab Oendang-oendang Hoekoeman bagi Hindia Belanda* (Wetboek van Strafrecht voor Nederlandsch-Indië), (Ned.-Mal.), 4de en 5de druk.
- ” 468 *Reglemén Boemipoetera*, (Het Inl. Reglement), (Ned.-Mal.), 2de druk.

2. Javaansch

Serie No. 793 *Volksalmanak Djawi 1929.*

3. Soendaneesch

Serie No. 794 *Volksalmanak Soenda 1929.*

De bijwerking en samenstelling van de Handleidingen ten behoeve der Inlandsche Bestuursambtenaren ondervonden nog steeds de moeilijkheden, waarop reeds in het vorige verslag is gedoeld.

Met de voorbereiding van een herdruk van de hondsdoelheid-ordonnantie, de zegelverordening en de bepalingen betreffende drukpers, vereeniging en vergadering werd een begin gemaakt.

Stappen zullen worden gedaan om zoo mogelijk weer, evenals bij den aanvang van deze serie Handleidingen, het Departement van B.B. het centrale punt voor de bijwerking en herziening c. q. nieuwe samenstelling dier Handleidingen te doen zijn.

Door het vertaalbureau werden ten behoeve van de *Pandji Poestaka* eveneens verzorgd de verslagen van het behandelde in de zittingen van den Volksraad, hetgeen veel bijdraagt tot kennis daaromtrent in de Inlandsche wereld.

De Volksalmanak voor 1929 (Mal.-Jav.-Soend.) verscheen in een nog wat grootere oplaag, maar tegen denzelfden geringen prijs als die voor 1928.

Ten behoeve van de Regeering werden vervaardigd 20 vertalingen in inheemsche talen (Staatsbladen en circulaires) en ten behoeve van andere Colleges en diensthouders 85 vertalingen.

Gedurende dit jaar werden 80 man tolkdiensten verricht ten behoeve van den Raad van Justitie te Batavia, het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië en ook ten behoeve van het gerechtelijk onderzoek in militaire strafzaken.

RECAPITULATIE DER UITGAVEN

	Maleisch		Javaansch		Soenda- neesch		Neder- landsch		Totaal	
	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928
Nieuw	15	24	7	9	5	10	3	—	30	43
Herdrukt	14	18	1	—	1	2	—	—	16	20
TOTAAL	29	42	8	9	6	12	3	—	46 in 56 dee- len	637 in 7 dee- len

IV

PERSBUREAU

Het aantal periodieken in de Inlandsche talen, door deze afdeeling geregeld bewerkt, bedroeg begin 1928 223, en op het eind van het jaar 231, waarvan 160 Maleische, 28 Javaansche, 7 Soendaneesche, 11 Bataksche, 6 Arabische en 19 in verschillende talen.

De inhoud dezer bladen wordt weergegeven in het wekelijks verschijnend „Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers”. Ook dit jaar werd voor de overzichtelijkheid en ter vergemakkelijking van het opzoeken bij elk Overzicht een inhoud gegeven met indeeling naar onderwerpen en met verwijzing naar de pagina's.

Het Overzicht wordt in opdracht van de Regeering gratis toegezonden aan $\pm$ 307 autoriteiten en anderen, terwijl buitendien gelegenheid bestaat tegen lagen prijs zich erop te abonneeren.

Als officieel kantoor daarvoor door de Regeering aangewezen, verleende het persbureau ook dit jaar aan andere takken van Gouvernementsdienst zijn bemiddeling bij het plaatsen van advertenties in de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers en bij het aanbieden van mededeelingen van algemeen belang aan die bladen. De afdeeling zorgt voor de vertaling van dergelijke bijdragen, berichten en annonces.

Verder bezorgde deze afdeeling de door de Regeering of Justitie gewenschte vertaling van artikelen uit de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers.

Verzending van de Lebaran numbers

Een waarschuwend voorbeeld!
(Proeve van illustratie uit: Pandji Poestaka)

INLANDSCHE VOLKSBIBLIOTHEKEN

Het aantal Inlandsche volksbibliotheken aan de Inlandsche scholen der 2e klasse is met 59 toegenomen; t.w.

Javaansche	41
Soendaneesche	2
Madoereesche	6
Maleische	10

Dit aantal moet nog worden vermeerderd met 25 bibliotheken, welke in den loop van het verslagjaar zijn ondergebracht in particuliere inrichtingen.

Vanwege de opheffing der Opleidingschool voor Inlandsche Rechtskundigen werd de aan deze inrichting afgestane Inlandsche bibliotheek teruggenomen.

Alles tezamen is het totaal aantal uitleeningen toegenomen met 102.494.

Voor de Madoereesche boeken valt een vermindering te constateeren.

Vermeerdering is te noteeren voor:

de Javaansche boeken	51.809
de Soendaneesche boeken	14.876
de Maleische boeken	37.852

104.537

vermindering voor de

Madoereesche boeken	2.043
-------------------------------	-------

Totaal vermeerdering 102.494

LEZERSKRING.

In dit verslagjaar is het totaal aantal lezers met $\pm$ 10.000 toegenomen.

Van die vermeerdering komt het grootste deel aan Java toe, hoewel daar voor enkele gewesten toch ook eenige achteruitgang valt te bespeuren (voor 2 gewesten helaas meer dan wenschelijk is).

Doch over het geheele eiland berekend, is het lezerstal belangrijk gestegen (zie de betreffende statistiek).

De West-Javaansche residenties staan bovenaan, dadelijk gevolgd door Kedoe, niettegenstaande daar, vergeleken bij het vorige jaar, eenige vermindering valt waar te nemen. Belangrijk vooruitgegaan daarentegen zijn Kediri, Madioen, Pekalongan en Banjoemas.

Kon in 1927 voor Madoera een groei van het lezerstal van ± 1000 geboekt worden, thans toont helaas het Madoereesche publiek veel minder belangstelling voor de bibliotheken. De reden ligt voor de hand. Sinds enkele jaren staat de aanmaak van nieuwe boeken in de Madoereesche taal op bezuinigingsoverwegingen stop. De gevolgen blijven niet uit. De aanwezige boeken raken meer en meer uitgelezen; geen wonder dus dat hier terrein verloren wordt. Teneinde nog grooter verloop te stuiten, is daarom besloten, geleidelijk aan de uitgave van Madoereesche boeken te hervatten.

Ook voor Soerakarta valt een geringe achteruitgang te bespeuren.

Wat de buitengewesten betreft, levert het Gouvernement der Molukken het meeste verhoudingscijfer, Timor het kleinste. Behoudens in 3 gewesten is er over de geheele linie meer of mindere vooruitgang, het grootst voor Sumatra's Westkust. Daarentegen heeft de aanvankelijke stijging (in 1927) van het aantal lezers ter Sumatra's Oostkust nu plaats gemaakt voor eenige daling.

Bali en Lombok hebben 300 lezers meer dan in het vorige jaar; en al heeft Timor het laagste totaal, ook hier valt vooruitgang (met ± 150) te constateeren.

Ook in dit verslagjaar valt over het algemeen derhalve over de belangstelling van het publiek voor de Inlandsche Volksbibliotheken geenszins te klagen.

DE VOLKSLECTUUR HAD IN HET JAAR 1928
ONDER BEHEER:

GEWESTEN	Inl. Volksbibliotheken					Ned. Volksbi- bliotheken		
	Javaan- sche	Soenda- neesche	Madoe- reesche	Malei- sche	Totaal	Uitge- breide	Normale	Totaal
Prov. West-Java.	57	402	—	—	459	29	4	33
Pekalongan	89	4	—	—	93	5	—	5
Semarang	125	—	—	—	125	8	2	10
Rembang	66	—	—	—	66	4	—	4
Soerabaja	90	—	1	—	91	6	2	8
Madoera	—	—	48	—	48	4	—	4
Pasoeroean	118	—	17	—	135	4	2	6
Besoeki	35	—	45	—	80	4	—	4
Banjoemas	97	2	—	—	99	5	—	5
Kedoe	132	—	—	—	132	7	1	8
Djokjakarta	65	—	—	—	65	3	1	4
Soerakarta	82	—	—	—	82	5	1	6
Madioen	87	—	—	—	87	6	—	6
Kediri	137	—	—	—	137	4	1	5
Sum. Westkust	—	—	—	128	128	7	1	8
Menado	—	—	—	71	71	6	1	7
Molukken	—	—	—	74	74	2	1	3
Benkoelen	—	—	—	31	32	1	—	1
Atjeh	—	—	—	33	33	4	—	4
Sum. Oostkust	—	—	—	51	51	6	1	7
Tapanoeli	—	—	—	37	37	3	—	3
Riouw	—	—	—	14	14	1	—	1
Banka	—	—	—	10	10	—	—	—
Bali en Lombok	—	—	—	38	38	3	—	3
Billiton	—	—	—	6	6	—	—	—
W. Afd. v. Borneo	—	—	—	19	19	3	—	3
Z. en O. afd. v. Borneo	—	—	—	40	40	4	—	4
Celebes	—	—	—	47	47	1	1	2
Djambi	—	—	—	8	8	—	—	—
Lampongs	1	—	—	22	23	—	—	—
Palembang	—	—	—	53	53	2	—	2
Timor	—	—	—	16	16	1	—	1
Totaal	1181	409	111	698	2399	138	19	157

Inlandsche Volksbibliotheken	Javaansch Soendaneesch Madoereesch Maleisch Totaal
Nederlandsche Volksbibliotheken	Uitgebreide Normale Totaal
Ziekeninrichtingen	Kazernebibliotheken Marinebibliotheken Bibliotheken der Gew. Politie Normalscholen en andere opvoedingsscholen Scholen voor kinderen van Ind. Chr. Militairen Gouvernementskantoren Landsopvoedingsgestichten
Particuliere bibliotheken	Hospitaalbibliotheken Burgerlijke ziekeninrichtingen Particuliere ziekeninrichtingen Vereenigingen Openbare leeszalen Particuliere Onderwijsinrichtingen Totaal

Het aantal uitleeningen van de onder rechtstreeksch

Javaansch
Soendaneesch
Madoereesch
Maleisch *)
Totaal

(*) Hier van in Javaansche taalgebied
„ „ Soendaneesche „
„ „ Madoereesche „
„ „ Maleische „

Het gemiddelde aantal uitleeningen per

Gemiddeld aantal uitleeningen in 1927:

(jav. + Mal) in Javaansch taalgebied	= 1122 over 510 boekwerken
(Soend. + Mal) in Soendaneesch	= 1295 over 404 „
(Mad. + Mal) in Madoereesch	= 355 over 305 „
Maleisch in gemengd	= 284 over 162 „

Gemiddeld aantal uitleeningen per bibliotheek in 1927.

Zuiver Javaansch	= 114030: 1140 = 1000 over 303 b. = $3\frac{1}{3}$ × per boekwerk
Zuiver Soendaneesch	= 450799: 407 = 1108 over 190 b. = $5\frac{1}{2}$ × „
Zuiver Madoereesch	= 25285: 105 = 241 over 95 b. = $2\frac{1}{2}$ × „
Zuiver Maleisch	= 437985: 689 = 634 over 227 b. = $2\frac{1}{3}$ × „

1) De aanvulling met nieuwe boekwerken geschiedde tegen het einde van het jaar, zoodat de vermeer-

2) Verbeterde cijfers.

3) Aan de Javaansche, de Soendaneesche en de Madoereesche bibliotheken worden de Maleische toegekend.

4) Zie voor de gewestelijke indeeling blz. 21.

t/m 1928 DE ONDERVOLGENDE BIBLIOTHEKEN VAN BOEKWERKEN :

1923	1924	1925	1926	1927	1928
872	986	1031	1089	1140	1181 ¹⁾
259	277	348	378	407	409
86	95	93	100	105	111
625	653	699	677	688	698
1842	2011	2141	2244	2340	2399
19	19	19	19	19	19
116	126	129	133	134	138
135	145	148	152	153	157
112	111	109	107	107	106
25	25	25	25	25	25
189	171	105	105	105	105
21	23	25	25	27	26
6	6	6	6	6	6
—	1	2	2	2	2
—	—	—	2	5	5
22	22	22	22	22	22
4	5	5	6	6	7
8	8	8	8	8	8
15	22	16	19	21	23
4	4	3	5	5	5
43	47	57	53	56	76
449	445	383	385	395	420

beheer staande Inlandsche Volksbibliotheken bedroeg :

1923	1924	1925	1926	1927	1928
690539	803674	1060595	135150	1140630	1192439
185017	214047	297998	360950	450799	465675
16869	21666	22812	23214	25285	23242
389972 ²⁾	444200 ¹⁾	542472	582768	665138	702990 ²⁾
1282397 ²⁾	1483587 ²⁾	1924771	2002082	2281852	2384346
78474	91950	100903	125611	139043	152764
39428	41286	57522	69278	76103	80770
8617	6972	10119	10644	12007	14578
263453 ³⁾	303992 ²⁾	354528	377235	437985	454878

Inlandsche Volksbibliotheek is derhalve :

1923	1924	1925	1926	1927	1928
767	803	886	892	975	995

Gemiddeld aantal uitleeningen in 1928 :

(jav. + Mal.) in Javaansch taalgebied	=	1139 over 523 boekwerken
(Soend. + Mal.) in Soendaneesch	=	1336 over 433
(Mad. + Mal.) in Madoereesch	=	340 over 304
Maleisch in gemengd	=	293 over 179

Gemiddeld aantal uitleeningen per bibliotheek in 1928 :

Zuiver Javaansch	=	1192439 : 1181 = 1010 over 308 b. = 3 × per boekwerk. ¹⁾
Zuiver Soendaneesch	=	465675 : 409 = 1139 over 196 b. = 5½ × " " ²⁾
Zuiver Madoereesch	=	23242 : 111 = 309 over 96 b. = 2 × " " ³⁾
Zuiver Maleisch	=	464878 : 695 = 655 over 241 b. = 2½ × " " ³⁾

dering van boeken bijna geen invloed had op het totaal aantal uitleeningen.

welke reeds in de landstaal vertaald zijn, niet verstrekt.

LEZERSKRING DER INL. VOLKSBIBLIOTHEKEN

GEWESTEN		AANTAL LEZERS		Aantal inwoners
		1927	1928	
1	Sumatra's Westkust	15749	16936	1505000
2	Menado	6757	6800	746000
3	Gouv. der Molukken	4473	4327	272000
4	Benkoelen	3060	3173	254000
5	Atjeh	3348	3399	718000
6	Sumatra's Oostkust	4993	4871	1043000
7	Tapanoeli	3432	3470	839000
8	Riouw.	941	1107	199000
9	Banka	818	819	86000
10	Bali en Lombok	8078	2386	1566000
11	Billiton	569	591	39000
12	Wester afd. v. Borneo	1464	1538	535000
13	Z. en O. afd. v. Borneo	4868	4499	998000
14	Celebes	3725	3857	2239000
15	Djambi	597	507	229000
16	Lampongsche districten	2036	2162	229000
17	Palembang	5153	5190	810000
18	Timor	1336	1590	1147000
		64777	67222	

LEZERSKRING DER INL. VOLKSBIBLIOTHEKEN

GEWESTEN		AANTAL LEZERS		Aantal inwoners
		1927	1928	
1	Prov. West Java	63710	67916	8950000
2	Pekalongan	11148	12118	2240000
3	Semarang	18666	18775	2680000
4	Rembang	8215	8166	1640000
5	Soerabaya	8671	9280	2396000
6	Madoera	4684	3553	1736000
7	Pasoeroean	10975	11082	2210000
8	Besoeke	5124	5214	1484000
9	Banjoemas	15414	16222	1754000
10	Kedoe	19529	19385	2434000
11	Djogjakarta	8831	8792	1270000
12	Soerakarta	12494	11626	2030000
13	Madioen	11515	12558	1586000
14	Kediri	15696	17895	1990000
		214682	222582	

THE KEN VAN 1927 EN 1928. BUITENGEWESTEN

	VERHOUDING	
	1927	1928
00	10.46 per 1000	11.25 per 1000
00	9.06 " "	9.12 " "
00	16.44 " "	15.91 " "
00	12.05 " "	12.49 " "
00	4.66 " "	4.73 " "
00	4.79 " "	4.67 " "
00	4.09 " "	4.14 " "
00	4.73 " "	5.56 " "
00	9.51 " "	9.52 " "
00	1.33 " "	1.52 " "
00	14.33 " "	15.15 " "
00	2.74 " "	2.87 " "
00	4.28 " "	4.51 " "
00	1.66 " "	1.72 " "
00	2.61 " "	2.21 " "
00	8.89 " "	9.44 " "
00	6.36 " "	6.41 " "
00	1.16 " "	1.39 " "

THE KEN VAN 1927 EN 1928. JAVA EN MADOERA

	VERHOUDING	
	1927	1928
00	7.12 per 1000	7.59 per 1000
00	4.98 " "	5.41 " "
00	6.96 " "	7.— " "
00	5.— " "	4.98 " "
00	3.62 " "	3.88 " "
00	2.70 " "	2.05 " "
00	4.97 " "	5.01 " "
00	3.46 " "	3.51 " "
00	8.79 " "	9.25 " "
00	8.02 " "	7.96 " "
00	6.95 " "	6.92 " "
00	6.15 " "	5.73 " "
00	7.26 " "	7.92 " "
00	7.89 " "	8.99 " "

KINDERLECTUUR
De meest gelezen boeken.
MALEISCH

Volg No.	Titel	Uitleeningen	
		1927	1928
1	Binatang hoetan. Geïll. (Vertaling van „Over wilde dieren“ van Dr. Kruyt).	7508	7780
2	Tjeritera kantjil jang tie dik. Geïll. . (De bekende dwerghen-verhalen).	7035	7424
3	Penggeli hati. Geïll. 3de druk (Humoristische vertellingen).	7645	6950
4	Tjeritera poesaka. Geïll. (Verzameling van oude Jav. sprookjes).	5776	6105
5	Pemandangan dalam doenia kanak². (Kijftes in de kinderwereld).	5569	5290
6	Kentoem Delima. Geïll. 2de druk... (Eenige oorspr. verhaaltjes).	7734	5102
7	Hikajat pelandoek djenaka. Geïll. 3de druk. (Dwerghert-verhaal).	5177	5035
8	Kemerdikaan kanak-kanak. Geïll. (Vertaling van „De jeugd van Kees Kolwing“ van Charles Krienen).	5283	4999
9	Hikajat si Ketjil. Geïll. 3de druk. (Klein Duimpje).	5132	1825
10	Doea bersahabat. Geïll. (Twee vrienden van J.v. Deun).	—	4636

JAVAANSCH

Volg No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
1	Serat Kantjil tanpa sekar. 2e druk. (Dwerghert — verhalen)	14151	13833
2	Dongèng koetjing Setiwelan. Geïll. (De gelaarsde kat)	13522	13383
3	Praboe Djakanendra (Een kinderdroom vol avonturen)	13457	12975
4	Gara-gara. Geïll 2e druk (Grappen van de bekende narren uit de wajang)	13113	12872
5	Dongèng tjekak' kang nggoejokaké (Humoristische verhalen)	11632	12735
6	Sardjoe lan Saridjah Geïll. (Verhaal van broer en zus en hun spelen)	12537	12613
7	Glompong Lotjoe. Geïll. (Lotgevallet van een guit)	13376	12524
8	Si Woeragil. Geïll. (Klein Dwimpje)	12400	12315
9	Dongèng mandoem iwak, enz. (Aardige legenden en fabels)	12999	12252
10	Lelakoné botjah kampoeng. Geïll. (Uit het Jav. kinderleven)	9319	11640

SOENDANEESCH

Volg. No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
1	Tjarita Si Kate (Klein Duimpje)	5456	5201
2	Wawatjan koeja kadjadjaden (Sprookjes van den Schildpad)	5555	5148
3	Nji Sari Kingkin (Asschepoester)	3878	4517
4	Dongeng oetjing diistiwël (De gelaarsde Kat)	4799	4308
5	Dongeng toekang mika (Hebt de Vogels lief)	5552	4228
6	Mangle (Allerlei vernedering)	4271	4099
7	Poetri Leuweung Larangan (Doen niks)	5498	4045
8	Dongeng-dongeng Soenda I idem II	3613 3653	3940 3880
9	Tjarita Sinbad (Sindbad, de zeeman)	3521	3676
10	Rasiah hidji moerid sakola (Het geheim van een schooljongen)	3896	3658

MADOEREESCH

Volg. No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
1	Dhoengèngnga kotjèng asatiwellan. (De gelaarsde kat)	763	670
2	Tjarètana arnep bi' patè' alasan.... (Een grappig dieren-verhaal)	648	639
3	Tjarètaèpon Djoko Setyo, enz (Jav. verhaal van goed opgevoede twee- lingbroeders, die later koning en patih werden)	614	585
4	Arèja terrossa dhoengèng, enz.... (Zedekundige verhalen)	447	442
5	Lantjèng Glempeng (Dik Trom)	454	439
6	Toeti' (Sprookje)	384	366
7	Tjarètana Hasan I. (Verhaal van een jongen)	371	359
8	Pa' Kadar (Oorspronkelijk verhaal)	400	357
9	Dhoengèng boer-lèboerännana'-kana' (Eenvoudige kinderverhaaltjes)	374	355
10	Empol-Empèl (Asschepoester)	349	313

Het zijn weer vrijwel dezelfde boeken, welke in dit verslagjaar het meest de belangstelling van de Inlandsche jeugd hebben gehad.

Thans staat van de Maleische boeken de vertaling van *Over wilde dieren* van Dr. Kruyt nummer één, met ruim 7000 uitleeningen.

De proza-redactie van de *Serat Kantjil*, het Javaansche Dwerg-hertverhaal, wordt in de Javaansche landen nog steeds het meest gelezen, terwijl van de Soendaneesche boeken de vertaling van Klein Duimpje (*Tjarita si Kate*) thans bovenaan staat ($\pm$ 5000 uitleeningen).

De Madoereesche jeugd houdt het nog steeds bij *Dhoengèngnga kotjèng asatiwellan* (De gelaarsde kat) en andere dierenverhalen; ook het befaamde jongensboek Dik Trom (*Lantjèng Glempeng*) en sprookjes vinden bij haar een vrij goed onthaal.

Over het algemeen is er voor wat de kinderboeken betreft, ieder jaar een goed aantal uitleeningen te boeken.

Het in 1928 nieuw verschenen Javaansche kinderboek *Tjrah boebrah* werd meer dan 9000 malen gelezen en het andere in dat jaar in de bibliotheken geplaatste kinderboek *Kantja anjar* $\pm$ 6000 malen.

In het Soendaneesch is in den loop van verslagjaar verstrekt het oorspronkelijke werkje *Nji Halimah*, dat een aantal uitleeningen van 2419 bereikte.

LECTUUR VOOR VOLWASSENEN

De meest gelezen boeken.

MALEISCH

Volg. No.	T I T E L	Uitleningen	
		1927	1928
	<i>a. Ontspanningslectuur.</i>		
1	Atlas gambar-gambar. Geill. (Platen-Atlas)	10446	10239
2	Gembala domba I en II. Geill. (De schaapherder, van J. Oltmans)	9960	10094
3	Siti Noerbaja. Geill. (Oorspr. moderne inheemsche roman)	9379	9948
4	Anak radja dan anak miskin. Geill. („Prins en bedelnaap” van Mark Twain)	8793	9059
5	Binatang² dalam rimba. Geill. („Dieren in de wildernis” van Kipling)	7918	8084
6	Pertemogan I id. II (Oorspr. inheemsche moderne roman)	7832 6406	7905 7042
7	Emas diangka lojang (Oorspr. moderne inheemsche roman)	—	7507
8	Karam dalam gelombang pertjintaan (Oorspr. inheemsche moderne roman)	7514	7418
9	Hik. 3 orang panglima perang I Geill. id. II id. III id. IV id. V („De drie Muskietiers” van A. Dumas)	— 8978	7335 1325 841 665 777
10	Sja'ir si Boedjang djaoeh (Oorspr. moderne inheemsche roman)	8534	7327

Volg No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
	<i>b. Populair-wetenschappelijke lectuur.</i>		
1	Sedjarah tanah Djawa I Geïll.	4297	4137
	id. II "	3074	3138
	(„Geschiedenis van Java” van Mevr. Fruin Mees)		
2	Hal-ihwal kota Betawi semasa da hoeloe. Geïll.	3293	3683
	(„Uit oud Batavia” van P. de Roo de la Faille)		
3	Rentjana pentjétakan boeko-boe- koe dan gambar-gambar	2537	2965
	(Het drukken van boeker en platen)		
4	Atoeran pemerintahan Hindia Be- landa	—	2796
	(Staatsregeling)		
	<i>c. Landbouw, Veeteelt, Nijverheid.</i>		
1	Soeloeh menternakkan hidoep-hi- doepn. Geïll.	2180	2093
	(„Veeteelt” van Dr. B. Vrijburg)		
2	Dari hal kelapa. Geïll.	2878	1788
	(„Klapperteelt” van H. C. Bongers)		
3	Pemimpin toekang kajoe. Geïll.	1150	1320
	(„Gids voor den timmerman” van J. v. d. Mey)		
4	Pemimpin peternak ayam. Geïll.	1239	1244
	(„Hoenderteelt in Indië” van W. Kramers)		
	<i>d. Geneeskunde en Hygiëne.</i>		
1	Doekoen beranak	—	1864
	(„Handleiding over baringen” van Dr. L. S. A. von Römer)		

Volg No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
2	Pemimpin bagi mengadjar anak-anak disekolah dalam hal mengoeroes baji. Geill. (Korte handleiding van het onderricht op school in het verzorgen van zuigelingen)	2065	1724
3	Keséhatan negeri dan pekarangan . (Wat men zelf kan doen voor assainering van eigen erf.)	1152	1409

Als het meest gelezen werk prijkt weer bovenaan de *Atlas gambar-gambar*, dat, hoewel het een weinig minder uitleeningen te boeken heeft dan in 1927, toch nog buitengewoon in trek blijkt te zijn.

Ook de vertaling van *De schandherder* handhaaft zijn plaats onder de veel gelezen boeken.

Zooals de lijst te zien geeft, nemen de oorspronkelijke inheemsche romans in de rij van de 10 meest gewilde werken 5 plaatsen in; daaronder is één boek dat eerst in den loop van het verslagjaar aan de bibliotheken werd verstrekt, het oorspronkelijk verhaal *Emas disangka bidang* (behelzende de lotgevallen van een flinken jongen, die eerst aanvankelijke miskenning het goede blijft be-trachten en tot een wakkeren kerel opgroeit) met $\pm$ 7500 uitleeningen.

Over het algemeen blijft de smaak van het Maleisch lezend publiek onveranderd en kiest het uit de Europeesche, vertaalde lectuur steeds weer dezelfde romantische werken, als *De Graaf de Monte Christo*, *De drie musketiers*, *Dieren in de Wildernis* (van Kipling), alle verhalen vol avontuur, actie en spanning. *De Geschiedenis van Java* van Mevr. Fruin-Mees en *Hal-ihwal kota Betawi semasa dahoeloe* van De Roo de la Faille, ruimen hunne voorste plaatsen onder de meest geliefde boeken in de categorie populair wetenschappelijke lectuur niet voor andere in. Ook het in 1928 in de bibliotheek geplaatste werk *Atoeran*

pemerintahan Hindia Belanda (Staatsregeling van Ned.-Indië), dat nog meer dan 2000 uitleeningen heeft kunnen halen, blijkt de noodige aandacht te hebben gehad.

De boeken over Landbouw, Veeteelt en Nijverheid, evenals de werken op geneeskundig gebied, mogen zich nog altijd verheugen in de belangstelling der lezers. Het is een verblijdend teeken, dat boekjes met hygiënische wenken e.d. meer en meer hun weg bij het publiek gaan vinden, schoon in mindere mate dan ontspanningslectuur.

In het verslagjaar werden 14 nieuwe Maleische boeken in de bibliotheken opgenomen, meest romans en verhalen, welke alle mooie uitleencijfers behaalden (een vertaling van *De onvindbare Pimpernel* meer dan 5000 en *Twee souverainen gediend van Ouïda* meer dan 9000).

Over het algemeen kan dus de aard der aanwezige boeken aantrekkelijk genoeg worden geacht om voortdurenden toeloop van het publiek te verzekeren.

JAVAANSCH

Volg. No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
	<i>a. Ontspanningslectuur.</i>		
1	Lampahan ringgit poerwa (Wajang-verhaal)	7865	9138
2	Abimanjoe kèrem. In dichtmaat. Geïll. (Wajang-verhalen)	8712	9101
3	Tjarita peperangan ing Atjeh. Geïll. (Episoden uit den Atjeh Oorlog)	8826	8805
4	Pakem ringgit Poerwa Geïll. 2e dr.	8544	8794
	idem II id. id.	8712	8354
	idem III id. id.	9410	8396
	idem IV id. id.	1746	8295
	idem V/VI id. id.	7731	8796
	idem VII/VIII id. id.	8588	957
	(Wajang-verhalen)		
5	Serat padalangan ringgit poerwa I. Geïll. ...	—	8699
	idem II. id.	—	6548
	(Wajang-verhalen)		
6	Pakem padalangan ringgit poerwa (Wajang-verhalen) Geïll. ...	7761	7909
7	Serat Rama I, II, III. In dichtmaat. Geïll. (Heldendicht)	8547	7525
8	Pandjebloegipoen redi Keloet. Geïll. (Uitbarsting van den Kloet)	7031	7190

Volg. No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
9	Andé-andé Loemoet (Oude Javaansche legenden)	7050	7162
10	Joedagama I	6725	6756
	idem II	5911	5545
	idem III	5568	5157
	idem IV	4918	4420
	idem V	5018	4354
	(De Macabeeërs van Penning)		
	<i>b. Populair-wetenschappelijke lectuur.</i>		
1	Babad tanah Djawa I. Geïll.....	7519	7370
	idem II. id.....	6883	6270
2	Djadjalan warna-warna bab ngèlmoe alam. Geïll.....	3596	3974
	(Natuurkunde in de huiskamer)		
3	Asalipoen ringgit	3639	3713
	(Oorsprong van de wajang, bewerking van Dr. Hazeu's dissertatie)		
4	Radjameda. Geïll.....	2805	3069
	(Beteekenis van de Garebeg-Mauloed viering)		
5	Djaka Santosa. Geïll.....	2738	3056
	(Natuurwetenschap en bijgeloof)		
	<i>c. Landbouw, Veeteelt, Nijverheid.</i>		
1	Bab nangkaraké radja-kaja I Geïll...	2383	2830
	idem II id....	1944	2120
	idem III id....	1270	1351
	(„Veeteelt” van Dr. Vrijburg)		

Volg. No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
2	Tandoeran pelem. Geïll..... (De manggateelt)	1593	1822
3	Pitoedoeu bab tetanèn (Diverse landbouwkundige wenken)	1680	1648
4	Tandoeran djeroek. Geïll..... (De djeroekteelt)	1588	1583
5	Bab panandoeré palakirna. Geïll..... (Algemeene vruchtenteelt)	1530	1580
6	Wasita toerangga. Geïll..... (Kenteekenen bij paarden)	1534	1539
	<i>d. Geneeskunde en Hygiëne.</i>		
1	Pangreksaning awak. Geïll..... (Gezonheidsleer voor de scholen)	3746	3572
2	Bab angopakera baji. Geïll. 2e dr... (Het verzorgen van zuigelingen)	3699	3216
3	Lelara malarjah. Geïll..... (De malaria)	—	2633
4	Lelara edaning asoe (Hondsdolheid)	1985	2153
5	Lelara influenza. (De influenza)	2159	2119

Zooals het lijstje aangeeft, behooren van de ontspanningslectuur de wajang-verhalen weer tot de meestgelezene; daarop volgen de legenden.

De zes nieuwe boeken: *Serat padalangan ringgit poerwa* I en II, *Toeking Kasoesahan*, *Toemoesing lampahipoen tijang sepoeu*, *Lelara malarjah*, *Saking papa doemoegi moelja* I en II, *Ihtijar*

ngoepados pasoegethan zijn zóó goed ontvangen, dat ze gemiddeld meer dan 3000 malen werden uitgeleend, het eerstgenoemde boek zelfs 15.247 maal. Wijl ook de verkoop van deze beide deeltjes, die het begin van een volledige serie korte wajanglakons uitmaken, alleszins bevredigend mag worden genoemd, wordt de uitgave der overige vervolgen voortgezet.

De Geschiedenis van Java van Mevr. Fruin-Mees is nog steeds geliefd; zij staat weer op no. één van de populair wetenschappelijke boeken. Dr. Vrijburg's „*Veeteelt*” staat bovenaan in de categorie van lectuur over landbouw en veeteelt.

Tot de veel gelezen boeken behoorren ook die over de *Vruchtenteelt*, evenals *Gezondheidsleer voor de scholen*, *Het verzorgen van zuigelingen* en meerdere geneeskundige handleidingen.

Beide categorieën van lectuur zijn dus voldoende in trek.

Pétroek

SOENDANEESCH

Volg No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
	<i>a. Ontspanningslectuur.</i>		
1	Pariboga, 25 dongeng Soenda I/VI.	13397	13801
	Pariboga, 1e vervolg	1689	1636
	Pariboga, 2e vervolg	1591	1563
	(Verschillende Soendaneesche vertel- lingen)		
2	Wawatjan Damarwoelan. 2e druk. In dichtmaat.	5859	6154
	(Wajang-verhaal)		
3	Wawatjan Nalaka-soera Boma I. In dichtmaat	5775	5842
	Wawatjan Nalaka-soera Boma II. In dichtmaat	5205	5381
	(Wajang-verhaal)		
4	Wawatjan Ganda Rēsmi I. In dicht- maat	6283	5708
	Wawatjan Ganda Rēsmi II. In dicht- maat	5721	5734
	(Oud Inheemsch verhaal)		
5	Tjarita Loetoeng Kasaroeng. Geïll. (Soendaneesche legende)	5733	5722
6	Djaka Soendang. 2e druk. In dichtmaat. (Wajang-verhaal)	5582	5643
7	Genoveva. Geïll. (van C. Schmid)	4724	5296
8	Wawatjan Soekma Sadjati. In dicht- maat.	5444	4998
	(Wajang-verhaal)		

Volg No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
9	Wawatjan Kin'amboehan. In dicht- maat..... (Pandji-verhaal)	4752	4855
10	Wawatjan Praboe Oedrajana. 3e druk. In dichtmaat..... (Wajang-verhaal)	4916	4837
	<i>b. Populair-wetenschappelijke lectuur.</i>		
1	Kabeungharan alam. Geïll. (Natuurkunde, regen, lucht enz.)	1403	1548
2	Sakola noe lolong di Bandaeng. Geïll. (Het blindeninstituut)	1228	1240
3	Hiroepna sasatoan laluk. Geïll. ... (Over het leven van kleine dieren)	1241	1215
4	Tjampakawarna. Geïll. (Natuurkunde, aarde, zand enz.)	1297	1089
5	Hoedian djeung gëlap. Geïll. (Over regen en lucht, van H. Ch. Croes)	1076	1047
	<i>c. Landbouw, Veeteelt en Nijverheid.</i>		
1	Bab mëlak roepa² boeboeahan. Geïll. (Algemeene vruchtenteelt van J. J. Ochse)	875	876
2	Bab mëlak ganas. Geïll. (Ananasteelt van J. J. Ochse)	689	824
3	Bab mëlak djeroek. Geïll. (Djeroekteelt van J. J. Ochse)	1138	721
4	Hal miara djeung ngagawekeunana moending. (Verzorging van karbouwen)	584	626
5	Bab mëlak djeung ngocroesna ran- doe. In dichtmaat. Geïll. (Kapokteelt)	704	590

Volg No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
	<i>d. Geneeskunde en Hygiëne.</i>		
1	Këdjajaan. Geïll. (Lessen over hygiëne en ziekenverpleging)	2692	2659
2	Hal ngoeroes orok (Verzorging van zuigelingen)	1762	1882
3	Malaria (Onnoodige dooden)	1435	1301
4	Pitoeloeng saheulaan dina waktok katjilakaan. Geïll. (Eerste hulp bij ongelukken)	702	736

In 1928 werden 5 nieuwe Soendaneesche werkjes voor volwassenen in de bibliotheken geplaatst, welke nog een aantal uitleeningen konden boeken van meer dan 1800.

De Wajangverhalen, de oude inheemsche legenden en andere ontspanningswerken zijn nog altijd het meest in trek; de vertaalde boeken minder, hoewel ook deze voor het meerendeel nog om en bij de 1000 uitleeningen (Bontekoe $\pm$ 1600, Iwan de Dwaas $\pm$ 1700) men.

Voor de populair-wetenschappelijke lectuur bestaat voldoende belangstelling (natuurkundige boekjes meer dan 10' 0 uitleeningen), evenals voor lectuur op landbouwkundig gebied en over vee-teelt en nijverheid. In deze categorie is naar de boekjes van Ochse wel de meeste vraag.

In de rubriek „Geneeskunde” heeft het werkje *Lessen over hygiëne en ziekenverpleging* meer dan 2000 uitleeningen kunnen noteren.

Bij een zoo geringe vermeerdering van Soendaneesche Volksbibliotheken (2) en van het aantal bibliotheekboeken (slechts 5), is desalniettemin een vermeerdering van $\pm$ 15.000 uitleeningen gedurende den tijd van één jaar een mooi resultaat.

MADOEREESCH

Volg No.	T I T E L	Uitleenigen	
		1927	1928
	<i>a. Ontspanningslectuur.</i>		
1	Bhābhād Songennep I. Geill.	721	676
	id. II.	474	617
	(Geschiedenis van Soemenep)		
2	Tjarètana Indrabangsawan	528	547
	(Oud Maleisch verhaal)		
3	Pandji Semirang I.	434	507
	id. II.	281	360
	(Pandji-verhaal)		
4	Tjarètana Kantjèl	516	486
	(Dwerghart-verhaal)		
5	Tjarètana Bāngsatjara	483	458
	(Oud Madoereesch verhaal)		
6	Na'kana' ko'ong kampa èdālem alas I. Geill.	407	439
	Na'kana' ko'ong kampa èdālem alas II. Geill.	276	325
	(„De kinderen van het Woud" van Marryat)		
7	Tjarètāèpon Dèwi Djohar Manik. In dichtmaat	623	425
	(Dèwi Djohar Manik-verhaal)		
8	Lalampa'anna Gulliver I. Geill.	378	409
	id. II.	242	266
	(Gulliver's reizen)		

Volg. No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1928
9	Dhoengèng ana-bärna (Diverse verhalen)	348	380
10	Padjhälänan dāri Songennep ka Bā-tawī. Geill..... (Reisverhaal van Soemenep naar Batavia)	274	377
<i>b. Populair-wetenschappelijke lectuur.</i>			
1	Patanjana tamoj bhāb bhoemè enz. Geill..... (Zons- en maansverduistering enz.)	254	200
2	Èlmo alam ana-bärna. Geill..... (Natuurkunde-lesjes)	188	186
3	Bhāb odjhān bān kèlap. Geill..... (Regen en onweer)	166	163
4	Bhāb angèn. Geill..... (Over lucht, wind enz.)	60	64
<i>c. Landbouw, Veeteelt en Nijverheid.</i>			
1	Bhāb areng mèghā' djhoeko' è tana Dihābā bān Madhoerā. Geill..... (Zeevisscherij op Java en Madoera)	270	236
2	Bhāb malar èbin I. Geill.	182	193
	id. II. („Veeteelt” van Dr. B. Vrijburg)	151	111
3	Bhāb aperghi djherroek. Geill. (De djeroekteelt)	245	185
4	Bhāb aperghi pao. Geill. (Manggateelt)	120	83

Volg No.	T I T E L	Uitleeningen	
		1927	1298
	<i>d. Geneeskunde en Hygiëne.</i>		
1	Bhăb kasêhatan (boekoe bătja'an) Geïll. (Leesboek over hygiëne en gezondheid)	319	269
2	Partolongan mamolan tamrap enz. Geïll. (Eerste hulp bij ongelukken)	331	243
3	Raksa'anna bhădhăn (Microben, hygiëne van het lichaam)	157	160
4	Boekoe pangadjhărăn kaangghoej dă' rêd-morêd pang'ahăddă orêng sakê'. Geïll. (Handleiding voor ziekenverpleging)	208	157

Evenals alle vorige jaren is het de *Geschiedenis van Soemenep* (Bhăbhăd Songennep, welke de meeste uitleeningen heeft kunnen boeken (1293 voor I en II).

Voor de uit het Maleisch, het Javaansch en het Hollandsch vertaalde boeken (ontspanningslectuur) is nog altijd veel belangstelling; werkjes op populair-wetenschappelijk gebied (over zons- en maansverduistering, natuurkunde, regen en onweer e.d.) blijven onder de lezende Madoereezen eenige aantrekkelijkheid bezitten; hetgeen mede geldt voor de handleidingen voor Landbouwkunde, veeteelt en nijverheid. De ligging van het eiland en karakter zoowel als bestaansmiddelen der bewoners zijn aan dezen voorkeur niet vreemd. Het aantal lezers van de werken over Geneeskunde en Hygiëne evenwel is eenigszins achteruit gegaan; een nieuw geneeskundig werkje over malaria en zijn bestrijding is in het verslagjaar in de bibliotheek geplaatst.

Waar, zooals boven reeds werd opgemerkt, in de laatste jaren bijna geen nieuwe werken aan de Mad. bibliotheken zijn verstrekt, ligt het voor de hand, dat de aanwezige boeken in den betrekkelijk kleinen lezerskring der Madoereesche streken zoetjes aan uitgelezen raken.

ANDERE TALEN

Het aantal uitleeningen van de weinige boeken in andere talen steeg van ruim 2100 (in 1927) tot bijna 2400 (in 1928). Deze stijging kwam voornamelijk voor rekening van het ééne Bali-neesche en één der 9 Bataksche werken; de 3 Minangkabausche boeken werden ongeveer evenveel gelezen als het vorig jaar. Wanneer binnenkort weder nieuwe werken in deze talen worden verstrekt, mag een verdere toename van de belangstelling verwacht worden.

DISPERPUSIP JATIM

VI

NEDERLANDSCHE VOLKSBIBLIOTHEKEN

Het aantal Ned. Volksbibliotheken bedroeg in:

1927: Normale 136, uitgebreide 19, samen 155.

1928: Normale 138, uitgebreide 19, samen 157.

In den loop van het verslagjaar werd één bibliotheek (normale), nl. die van de Kweekschool voor Inl. onderwijzers te Medan, opgeheven, terwijl opgericht werden drie normale volksbibliotheken, ondergebracht in Hollandsch-Inlandsche scholen, en wel te Tjitjalengka, Balikpapan en Sigih.

Aan de normale volksbibliotheken werden verstrekt 4 nieuwe boeken en aan de uitgebreide bovendien 2.

Het totaal aantal boeken in 1928 was:

in de normale bibliotheken 430.

in de uitgebreide bibliotheken 565.

Het totaal aantal uitleeningen in 1927 van 125 bibliotheken aan Hollandsch-Inlandsche scholen bedroeg 36.705, terwijl in dit verslagjaar het uitleeningscijfer 35.261 bedraagt.

Vermeld dient te worden dat eenige bibliotheken verzuimd hebben hun registers der uitleeningen in te dienen.

Hierna volgen de Nederlandsche Volksbibliotheken met het grootste aantal uitleeningen:

	1927	1928
H.I.S. Gorontalo	957	932
id. Tasikmalaja (1e school)	292	854
id. Siak Sri Indrapoera	885	778
id. Buitenzorg	312	777
id. Bondowoso	891	764

DE MEEST GELEZEN BOEKEN

Volgnr.	Schrijver	TITEL	Inl.	Eur.	Totaal
1	C. J. Kieviet	Het geheim van den Canadees.	353	42	395
2	R. A. Kartini	Door duisternis tot licht.....	272	25	297
3	Mark Twain	Prins en Bedelknaap	262	30	292
4	B. Alkema	12 Soend. en Jav. sprookjes .	249	37	286
5	H. Conscience	De Leeuw van Vlaanderen...	233	32	265
6	J. Verne	20.000 Mijlen onder zee (Oostelijk halfrond)	237	32	263
7	J. Bédier	De roman van Tristan en Isolde.	237	22	259
8	J. van Callant	De vrouw in doodsgevaar	216	43	259
9	J. van Lennep	De Roos van Dekama.....	218	34	252
10	Footner	De verborgen vallei	215	34	249

Ook in dit verslagjaar bleef de onspanningslectuur het meest gewild.

Werken van Kieviet (waarvan *Het geheim van den Canadees*, sedert 1923 steeds de hoogste uitleeningscijfers heeft gehaald), van Conscience, Verne, Twain, Bédier, Herzog, Orczy behooren altijd nog tot de meest gelezen boeken, terwijl belangstelling blijft bestaan voor oorspronkelijke Indische werken, zooals *Door duisternis tot licht* van R. A. Kartini, *12 Soend. en Javaansche sprookjes* door Alkema, *De schat van den armen jongen* door Mevr. M. C. Kooij van Zeggelen. Naar het werk *Gewijde verhalen van Hindoes en Boedhisten* door Mevr. Van Prooye-Salomons is thans minder vraag.

Overigens vinden boeken als *De drie Muskietiers*, *Ben Hur*, *Ivanhoe*, *Quo Vadis* nog altijd veel lezers, terwijl reisbeschrijvingen en moderne vlotte meisjesboeken ook met graagte worden gelezen.

Van de populair-wetenschappelijke lectuur gaan de werken van Flammarion en Mulford, de *Wereldgeschiedenis* van Molt en *Nederlandsche sagen en legenden* er nog wel bij het publiek in; boeken over opvoeding, godsdienst, recht, landbeschrijving e.d. worden weinig uitgeleend en dan meest aan niet-Europeanen.

De vier in het verslagjaar (medio Juni) aan de normale bibliotheken verstrekte boekwerken behooren niet tot de serie ontspanningslectuur, doch meer tot die der populair-wetenschappelijke werken. Het zijn: *De afsluiting en gedeeltelijke droogmaking der Zuiderzee*, uitg. van de Ver. Nederland in den Vreemde; *Handboek voor den electricien*, door J. Bleeker; *Algemeene groententeelt*, door J. J. Ochse en *Gids voor den smid*, door A. de Jong.

De uitleeningen van de handleidingen voor landbouw en veeteelt en die van de boekjes over sport en spel, hygiëne en ziekten zijn stationnair gebleven.

Werd er reeds in 1927 een beroep gedaan op de activiteit van de Beheerders der Nederlandsche Volksbibliotheken, thans wordt naar middelen gezocht om rechtstreeks propaganda te maken, terwijl tevens wordt overwogen om de tusschenkomst in te roepen van diverse vereenigingen, ten einde hare leden die op de kleinere plaatsen gevestigd zijn, te wijzen op het bestaan ter plaatse van Nederlandsche bibliotheken met een keur van goede lectuur. Reeds werd in deze richting de medewerking verkregen van een wijdvertakte vereeniging, welke door plaatsing van een artikel in haar orgaan, de aandacht der leden vestigde op het nut van onze Volksbibliotheken.

Over het algemeen maken de Ned. Volksbibliotheken een veel minder gunstigen indruk dan de Inlandsche. De voornaamste oorzaak zal, naast geringe bekendheid, wel zijn de uiterst minieme aanvulling, welke het gevolg is geweest van de schrapping der aangevraagde fondsen op de begrooting van 1928.